

13.11.2019

Sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja

Sosiaali ja terveystoimialan lausunto kaupunginhallitukselle kotona asuvien ikäihmisten yksilöllisen kuntoutuksen tehostamiseksi

HEL 2019-010084 T 00 00 03

Sosiaali- ja terveystoimi antaa seuraavan lausunnon kaupunginvaltuutettu Arja Karhuvaaran ja 14 muun valtuutetun kotona asuvien ikäihmisten yksilöllisen kuntoutuksen tehostamista koskevasta valtuustoaloitteesta:

Sosiaali- ja terveystoimialan tehtävänä on järjestää kuntalaisille lääkinnällisen kuntoutuksen palvelut. Kuntoutus on tavoitteellista toimintaa, joka tähtää kuntoutujan tavoitteiden mukaiseen muutokseen hänen elämäntilanteessaan. Sosiaali- ja terveystoimi vastaa lääkinnällisen kuntoutuksen suunnittelusta siten, että se muodostaa tarpeenmukaisen hoidon kanssa toiminnallisen kokonaisuuden.

Ikääntyneiden toimintakyvyn ja osallistumismahdollisuuksien vahvistuminen ovat Helsingissä kaupunkistrateginen lähtökohta. Sosiaali- ja terveystoimen tavoitteena on, että kotona asuminen on asiakkaalle mielekästä mahdollisimman pitkään. Ikääntyneiden toimintakykyä vahvistetaan muun muassa Stadin ikä-ohjelman ja Helsingin liikkumisohjelman mukaisesti. Ikääntyneiden palveluja kehitetään kokonaisuutena. Hyvinvoinnin ja toimintakyvyn ylläpitämisessä pyritään tavoitteellisuuteen ja pitkäjänteisyyteen.

Helsingin liikkumisohjelman yhtenä tavoitealueena on, että iäkkäiden arkiaktiivisuus lisääntyy ja liikkumista hyödynnetään sairauksien ennaltaehkäisyssä, hoidossa ja kuntoutuksessa. Liikkumisojelmaan kuuluva liikkumissopimus tehdään kotihoidon piirissä olevien asiakkaiden kanssa ja sitä kehitetään vahvemmin osaksi hoitoketjua kotihoidossa ja sairaalassa. Liikkumissopimuksen suunnittelu asiakkaan kanssa käynnistetään jo Helsingin sairaalassa, jossa huomioidaan arkiliikkumisen edistäminen ja sen mittaaminen osana hoitoa aiempaan vahvemmin.

Riskitekijöiden, kuten arjen hallintaan, osallisuuteen, terveydentilaan tai elämäntilanteeseen liittyvien riskien etsiminen ja tunnistaminen, on yksi toimialan ydinprosesseista. Ikääntyneet asiakkaat ohjataan Seniori-infon palveluun, kun he hakevat apua arkeensa. Seniori-Infossa palveluneuvojat neuvovat ja auttavat asiakasta ratkaisemaan hänen palveluntarpeensa. Tarvittaessa asiakas ohjataan alueelliseen asiakasohjaukseen, jossa hänelle tehdään palvelutarpeenarviointi, asiakassuunnitelma ja järjestetään tarpeenmukaiset palvelut.

13.11.2019

Sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja

Jos asiakkaalla ei ole kotihoidon palveluja, hänet voidaan ohjata sairaalajakson jälkeen tai asiakasohjauksen kautta Kuntouttavaan arviointi- ja kuntoutusjaksoon. Kuntouttavan arviointijakson aikana asiakkaan hoidon, kuntoutuksen ja palveluiden tarve arvioidaan ja toteutetaan moniammatillisesti hänen omassa kodissaan.

lääkäiden kuntoutus on erityinen painoalue sosiaali- ja terveystoimessa. Kuntoutusta tehdään yhteistyössä kaikkien niiden eri toimijoiden kanssa, jotka osallistuvat asiakkaan hoitoon. Avoterveydenhuollon terapiapalvelut toimivat terveys- ja hyvinvointikeskuksissa ja fysio- ja toimintaterapeutin arvioon pääsee ilman lääkärin lähetystä. Kotihoidossa lähipalvelualueiden terapeutit tekevät kiinteää yhteistyötä henkilökunnan kanssa asiakkaiden arkiliikkumisen ja osallistumisen tukemisessa. Tehostettua kotikuntoutusta tarvitseville järjestetään moniammatillisesti toteutettuja kuntoutusjaksoja, joita voidaan lisäksi vahvistaa kuvallisella etäkuntoutuksella. Tarvittaessa asiakkaalle laaditaan yksilöllinen fysioterapia- tai toimintaterapiasuunnitelma.

Ikääntyneet asiakkaat voidaan myös ohjata Seniorikeskukseen arviointi- ja kuntoutusjaksoille. Määräaikainen arviointi- ja kuntoutusjakso järjestetään asiakkaille, joille sairaalan jälkeinen kuntoutusjakso on tarpeen tai joiden kotikuntoutusta ei voida toteuttaa. Arviointi- ja kuntoutusjakson ensisijainen tavoite on kotiin palaaminen. Arviointi- ja kuntoutustoiminnalla pyritään varmistamaan, että asiakas saa tilanteeseensa soveltuvan tarkoituksenmukaisen hoidon, lääkityksen ja kuntoutuksen. Sosiaali- ja terveystoimella on lisäksi myös kuntouttavaa päivätoimintaa ja päivätoiminnan intensiivikuntoutusta. Kuntoutusta voi saada kotiin myös etäkuntoutuksena digitaalisten palveluiden avulla.

Sosiaali- ja terveystoimen tavoitteena on, että kotona asuminen on asiakkaalle turvallista ja mahdollistaa mielekkään, oman näköisen elämän elämisen. lääkäiden palveluja kehitetään kokonaisuutena ja lääkinnällistä kuntoutusta osana tätä kokoaisuutta. Kuntoutuksen palvelut suunnitellaan yhdessä asiakkaan kanssa palveluketjun kaikissa vaiheissa. Kaikki sosiaali- ja terveystoimen palvelut ovat myös omaishoitoperheiden käytössä.

Lyhytaikaishoito (LAH) on erityisesti omaishoitoperheitä tukevaa palvelua. LAH -jaksoilla vastuuhoitaja laatii yhdessä asiakkaan ja/tai hänen omaisensa, yksikön muiden työntekijöiden sekä muiden kotona hoitoon osallistuvien työntekijöiden kanssa asiakkaan toimintakykyä tukevan hoitotyön suunnitelman, joka sisältää kuntoutussuunnitelman.

Asiakkaan hoitajakson tarpeet määritellään yksilöllisesti ja monipuolisesti ja hoitotyön suunnitelmassa otetaan huomioon asiakkaan yksilölliset voimavarat ja toiveet, siten että ne tukevat asiakkaiden toimintaky-

13.11.2019

Sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja

---

kyä ja kuntoutumista. Palveluja pyritään kehittämään siten, että koko omaishoitoperheen tilanne huomioidaan.

Uusille omaishoitajille kaupunki järjestää valmennuskurssin, jossa painudutaan muun muassa oman jaksamisen ja omasta hyvinvoinnista huolehtimisen teemoihin, sekä tiedotetaan sosiaali- ja terveystoimialan palveluista. Omaishoitajille on toimintaterapeutin neuvontapuhelin matalan kynnyksen yhteydenottokanavana. Helsingin Seniorikeskusten tiloissa toimii Omaishoidon toimintakeskus jokaisella palvelualueella. Niissä järjestetään omaishoitajille ryhmätoimintaa sekä paikan päällä että etänä, ja myös Seniorikeskuksissa on omia ryhmiä omaishoitajille.

Nykykäsityksen mukaan kuntoutuspalveluja tulisi kehittää kohti verkostomaista, henkilön tavoitteesta lähtevää toimintaa hänen arjessaan. Kuntoutuksen valtakunnallisten suuntausten mukaisesti Helsingin sosiaali- ja terveystoimialalla kuntoutuspalveluita on jo pitkään siirretty kotiin vietäviin palveluihin ja avokuntoutukseen laitospalveluiden sijaan.

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi

Tarpeenmukaisten, oikea-aikaisten ja vaikuttavien kuntoutuspalveluiden sekä moniammatillisesti toteutetun hoitokokonaisuuden avulla voidaan edistää ikääntyneiden ja heidän omaishoitajiensa elämänlaatua, itsenäisyyttä sekä hyvän elämän toteutumista. Kuntoutuksen tavoitteellinen luonne vahvistaa ikääntyneiden toimintakykyä ja aktiivista osallistumista. Kunta voi tukea ikäihmisiä tarjoamalla riittävät ja oikea-aikaiset palvelut yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Palvelujen riittävyyden ja laadun arvioinnissa ja palvelujen suunnittelussa on tärkeää kuulla eri tahoja, erityisesti ikääntyneitä itseään.

Lisätiedot

Elina Borchers, toiminnansuunnittelija, puhelin: 310 25347
elina.borchers(a)hel.fi

Juha Jolkkonen
Sosiaali- ja terveystoimialan
toimialajohtaja